

Begynnelsen av verdens ende

Din verden. Ditt liv. Din framtid.
Nå.

Fram med vindturbin

John Slade

Begynnelsen av verdens ende

John Slade

Copyright 2017 by John Slade

Alle rettigheter reservert. Ingen del av denne boken kan gjengis på noen måte uten skriftlig tillatelse fra utgiveren.

ISBN 978-1-893617-61-2

ISBN 978-1-893617-62-9

Oversatt av
Tor Larsen

Original tittel:
The Beginning of the End of the World

Takk til Fram Museet i Oslo
for bildet av Fridtjof Nansen
på forsiden

Bakgrunnsbilde på forside av Vidar Lysvold

Facebook: Vidar Lysvolds Fotoside

www.facebook.com/pages/Vidar-Lysvolds-Fotoside/261901667187560

John Slade Bøker
Moerveien 4
1430 Ås
Norge

www.johnsladeboker.no
jslade@dreamscape.com

DEL 1

TRE GJESTER

Kapittel én

Jeg er Trude Normann, utdannet ved Havforskningsinstituttet i Bergen. Nå skal jeg fortelle deg en fantastisk historie ...

Hun sto ved rekka på det øverste dekket av et norsk forskningsfartøy og stirret ut over Nordishavets urolige, grå vann mot den ujevne kanten av polarisen, mindre enn femti meter unna. Skipet gikk sakte langs kanten av det store isdekket som strakte seg mot horisonten i nord. Flate, løsbrukne stykker av isen fløt på det åpne vannet; skipsskroget skar seg lett gjennom dem, der fartøyet med kursen østover gjorde besetningen av forskere i stand til å studere den skjøre kanten av et av de viktigste naturfenomenene på planeten Jorden.

Med kikkert kunne hun se sprekker og revner langs kanten av isdekket, der det tynne laget av is – ikke mer enn tre meter tykt – knakk og ble til småbiter i de hamrende bølgene. Nå hørte hun – hun hørte med ørene og hun hørte med hjertet – en lyd nesten lik et kanonskudd, idet et stort stykke is brakk løs og fløt bort i det grå vannet.

Dette var lyden, det visste hun, av begynnelsen av verdens ende.

Hun kikket over skulderen på dekket bak seg, der de andre medlemmene av det internasjonale forskningsteamet holdt på med sine vanlige gjøremål: filming av isdekket med et kamera utstyrt med telelinse; holde utkikk etter fugler, utkikk etter bjørner, etter seler, etter hvaler. En hardfør gruppe nede på

akterdekket la fram svarte gummidrakter og surstofftanker, som forberedelse til et dykk i det iskalde vannet.

Men hun så ingen andre. Hun sjekket klokka si under den tykke ermekanten til den røde vinterjakken: litt før ti. Den blekgule sola tidlig i mai hang lavt på den tåkete blå himmelen i sør. Det var utmerkede forhold til å stirre over det åpne vannet mot det enorme isdekket som fylte den nordlige horisonten.

Hun var sikker på at gjestene hennes ville slå lag med henne, her ved rekka. Ja, hun var nesten sikker på at de ville dukke opp om kort tid.

Hun stirret igjen gjennom kikkerten mot en forhøyning i isen der et flak hadde lagt seg på skrå inn over et annet, da hun plutselig visste, bare visste ...

Hun kikket over den venstre skulderen og så ham – så påfallende han lignet på fotoene – der han hadde på seg en gammeldags frakk og leggskinn av selskinn, en pelshette, og støvler kanskje av reinskinn. Ansiktet var strengt – alltid så strengt på fotoene – men han nikket til henne da han nærmet seg.

Takk skal du ha, tenkte hun. Takk, takk.

Nå sto han ved siden av henne, la skinnvottene rundt rekka og stirret rett mot nord, mot den ujevne kanten av det isdekket som han en gang for lenge siden hadde strevet seg fram over.

«Hallo, professor Nansen», sa hun, veldig glad over å se ham.

«Velkommen om bord på *Polarstjerna*.»

Han så på henne, med øyne som ikke lenger var strenge, men våkne, med et snev av takknemlighet, og kanskje i noen grad overraskelse over å se en kvinnelig forsker på dekket av et forskningsfartøy. «Professor Normann, jeg takker Dem for å få anledning til dette.»

«Du er hjertelig velkommen.»

Så sto de der, skulder ved skulder, kolleger på et vitenskapelig tokt, og stirret over det åpne, grå vannet mot den ujevne randen av polarisen. Hun rakte ham kikkerten, gikk så bort til en utstyrskasse på den andre siden av dekket,

løftet av lokket og tok fram en av de tre som var der. Hun slo lag med ham igjen ved rekka, der de begge to førte kikkerten til begge sider og studerte isen med øyne som kunne vurdere hver sprekk, hver revne.

Han følte, og det ga ham en dyp, rolig glede, den myke rullingen av skipet under beina. Så godt det var å være til sjøs igjen.

Han pustet inn den kalde, salte luften. Han lyttet til den store stillheten, bare brutt av plaskingen av bølgene mot skroget og den lave duren av skipets maskin. Og nå av ropet fra en av mannskapet bak ham, en sterk stemme, stemmen til en mann som var oppslukt av jobben sin.

Han senket kikkerten, snudde seg og så mot sola bak seg, der den hang lavt over den sølvgrå sjøen. Så spurte han kvinnen som sto bak ham i sin moderne røde hettejakke: «Hvilken breddegrad er vi på?»

Hun fortalte ham, for hun hadde ventet seg det spørsmålet: «79 grader, 24 minutter.»

Han stirret på henne, forbløffet, skulle nesten til å si hun måtte da sikkert ta feil ... men han gjorde det ikke. «Men vi seiler på åpent hav, hvor der burde være is.»

Hjertet hennes verket for ham; hun hatet at han nå måtte få vite hvor desperat verden var blitt.

«Havet varmes opp. Vannet smelter isen på undersiden. Polarkappen blir mindre langs kantene og smelter nedenfra. Isdekket er mindre enn 60 prosent av hva det var på din tid. Selv nå i mai er det mindre enn det var i august 1893.»

Og så hørte hun det: Som et skudd fra en kanon da enda et stort stykke is brakk løs. De stirret med kikkertene sine mot isen som duppet i åpent vann – vann som for et århundre siden hadde vært fast is. Hun fortalte ham: «Det var lyden av begynnelsen av verdens ende.»

Han så på henne, og hun kunne lese av øynene hans at han allerede forsto at Arktis holdt på å endres, og at noe var alvorlig, alvorlig galt.

«Verden blir varmere», sa hun. «Havene blir varmere. Isen smelter. Og snart vil selve planeten bli en helt annerledes planet.»

Hun berørte armen hans med en polstret hanske. «Det er derfor vi ba deg om å komme tilbake. Vi håper at du kan hjelpe, på en eller annen måte.»

Vitenskapsmannen, mannen som hadde nedlagt så mye arbeid i å forstå den arktiske delen av verden, spurte henne med en stemme preget av både vantro og uforståenhet: «Men hvorfor? Hvorfor blir verden varmere?»

Hun nølte. «Før jeg forklarer det, synes jeg at dere alle tre burde være her. Slik at vi kan ... lære sammen, og på et vis gjøre noe sammen.» Hun smilte, med et lite håp om det som hun foreslo. «Vi skal være et internasjonalt team.»

«Aha,» sa han fornøyd. «Og fra hvilke land skal de komme?»

«En er fra Russland. En vitenskapsmann, en veldig lærd en, fra Russland.»

«Javel, ja. Det skal bli hyggelig å snakke med en russer igjen.»

«Ja. Og en fra Amerika. Helt avgjort en vitenskapsmann. En mann med et søkende sinn som utforsket elektrisitetens først oppdagete mysterier. En mann med et gavmildt hjerte som fikk ham til å opprette det første biblioteket i Philadelphia.»

«Aha. Det skal bli hyggelig å snakke med en amerikaner igjen.»

Hun kikket seg over skulderen, i håp om at ... Ja, der var de! To skikkelser kledd i gammeldagse skinnfrakker og leggskinn kom gående mot henne. Den ene var av en markant høyde; han hadde en hette over hodet laget av hvit pels, kanskje en polarrev. Den andre var kortere, en klart rundere skikkelse; han hadde på seg den pelsen som hadde gjort ham til en slik sensasjon i Paris for mange år siden.

I øynene til den høyeste skikkelsen så en skarp årvåkenhet. Han hadde et gjennomborende blikk som forlangte å få vite hva verden kunne ha å lære ham, mens han så seg rundt på dette moderne skipet, på det åpne havet, på isdekket et stykke unna.

I øynene til den kortere, rundere skikkelsen så hun et glimt av humor, og en dyp, rolig visdom, mens han så ikke på skipet eller havet eller isen, men på henne. Med et smil nikket han som hilsen. Han var her, han var klar til å hjelpe.

«Professor Nansen,» sa hun og rørte ved armen til den mannen hun hadde beundret så mye allerede da hun var en skolejente, «la meg få presentere deg for kollegene dine.»

Han snudde seg bort fra havet for å se på henne, så snudde han seg helt rundt og sto ansikt til ansikt med de to herrene som nærmet seg.

Hun sang ut til dem: «Velkommen. Velkommen. Dette er professor Fridtjof Nansen fra Norge. Jeg er professor Trude Normann, også fra Norge. Og De, min herre,» sa hun til den høyeste, «må være Peter den store.»

Så håndhilste Peter og Fridtjof på hverandre.

«*Dobra djen*», sa Fridtjof på russisk. «God dag.»

«*Da!*» sa Peter overrasket. «*Dobra djen.*»

Trude vendte seg mot den mannen som smilte til henne, tilbød henne sitt varme vennskap. Han var helt tydelig den eldste av alle fire av dem. «Og De, sir,» sa hun og håndhilste på ham, «må være doktor Benjamin Franklin.»

«Det gleder meg å være her», sa han. «Det gleder meg å ta et til overblikk over denne gode, gamle verden, og se om vi kan få til litt mer fremskritt.»

Doktor Franklin håndhilste på professor Nansen, som sa til ham på utmerket engelsk: «Jeg er veldig glad for å møte dem, sir. Du skjønner, vår norske grunnlov ble utformet i 1814 med den amerikanske grunnloven av 1787, som en modell vi helt klart hadde i tankene.»

«Bra!» sa Benjamin. «Vårt håp, selv den gangen, var at vi kanskje kunne ha litt positiv innflytelse på verden utenfor vårt land.»

Trude foreslo: «Bare for at vi skal få et perspektiv over våre plasseringer i tidens forløp, tror jeg det kunne være nyttig å nevne at du, Peter, utforsket først Amsterdam og deretter London under ditt atten måneders lange besøk i det vestlige Europa i 1697-1698. Du lærte om skipsbygging i Nederland, og du lærte

om å planlegge en by i Manchester i England. Da du vendte tilbake til Russland, brukte du disse nye kunnskapene til å bygge Russlands første skipsflåte og til å bygge Russlands store havneby, Sankt Petersburg.»

«Ja.» Peter sa seg enig. «Men ikke glem at jeg hentet inn eksperter på mange områder som kom til Russland med sine faglige kunnskaper: skipsbyggere, arkitekter, artillerioffiserer, til og med billedhoggere. Jeg gjorde mitt beste for å skaffe utdanning til mitt fattige, tilbakestående Russland. Jeg åpnet skoler hvor det ble undervist i helt nye fag, og jeg innbød selv barn til å besøke et vitenskapelig museum.»

«Åååå», sa Trude, «Peter, vi trenger deg i dag. Vi trenger deg i dag.»

Hun vendte seg mot doktor Franklin. «Og du, sir, besøkte London fra 1725 til 1726, ikke så mange år etter at Peter hadde vært der. Du lærte om moderne teknikk i trykkeribransjen, noe som gjorde at da du dro tilbake til Philadelphia, kunne du begynne å gi ut din egen avis, samt en almanakk der du ga praktiske råd til vanlige folk. Du opprettet det første biblioteket i Philadelphia, som var åpent for alle som kunne ta seg tid til å lese en bok. Og du utformet en ovn som produserte mer varme med langt mindre røyk. Det later til at selv før dine bidrag i politikken, doktor Franklin, var du helhjertet opptatt av å forbedre livet til dine landsmenn i Amerika.»

Ben smilte mens han tenkte tilbake på de tider. «Kjernepunktet, kjære deg, er at de var villige til å lære. Og slik gjorde vi, i løpet av noen få arbeidsomme årtier, forbløffende store fremskritt.»

«Ben,» sa hun, inderlig glad over denne foretaksomme mannen fra et land som hadde enorme problemer i nåtidens verden, «vi trenger deg i dag. Å, så veldig sterkt trenger vi deg i dag.»

Så snudde hun seg mot professor Nansen. «Og du, min landsmann, du var mange ganger i London, selv om ditt første besøk var i 1889, etter din skiferd tvers over Grønland. Du talte, hvis jeg ikke tar feil, i Royal Geographical

Society, lot dem få del i hva du hadde lært under kryssingen av isen som lå over den store grønlandske landmassen.»

Han nikket. Det stemte.

Hun gjorde en håndbevegelse mot kanten av polarisen. «Senere, fra 1893 til 1896, vendte du tilbake til Arktis om bord på *Fram*, et nyskapende fartøy bygd med avrundet skrog, konstruert av sterke, tunge planker av eik, slik at skipet kunne overleve det å fryse fast inne i polarisen. Istedenfor å trykke inn skipssidene, løftet isen det runde skroget opp, og slik overlevde *Fram* i nesten tre år – fra september 1893 til august 1896 – innestengt i polarisen.»

Han nikket, denne fåmælte mannen. Det stemte.

«Din plan var å bevise at isen drev fra øst mot vest, og at skipet dermed ville drive fra farvannet utenfor Sibir til farvannet nord for Norge. Du håpet at denne drivende ferden ville føre dere langt nok mot nord til at skipet ville komme nær Nordpolen. Da du så at den drivende isen bar dere vestover heller enn nordover, satte du og din kompanjong Hjalmar Johansen av sted på ski – bare dere to alene, med tjuette hunder, tre sleder, to kajaker, et telt, proviant for hundre dager, samt et norsk flagg – for å se om dere kunne nå verdens topp.»

Han nikket. Det stemte. I de strenge øynene hans kunne hun se en respekt vokse fram.

«Den niende april i 1895, på 86 grader og 4 minutter nordlig bredde, som det senere er blitt målt til, innså du og Johansen at distansen var for lang, og vanskelighetene med oppbrutt is og dype sprekker var så utmattende at dere måtte begynne å dra mot sør i håp om å finne en øygruppe, og ly, og kanskje noen menneskelig bebyggelse.»

Han nikket. «Vi nådde ikke selve toppen av verden, men vi besøkte et område med mange mysterier, med stor skjønnhet. Vi strevde hardt, men vi overlevde. Vi lærte om den arktiske verden – åh, vi lærte så mye – og jeg skrev om alt det vi lærte i flere bøker.»

Så snudde han seg mot nord og viste med armen mot det åpne, grå vannet i Nordishavet, og mot den ujevne kanten av polarisen. «Du forteller meg nå, Trude, at polarisen smelter. Den smelter fordi Nordishavet under den blir varmere. Den blir varmere fordi hele verden blir varmere.» Han så på henne med øyne fulle av tristhet – øyne som hadde vært vitne til så mye trist i løpet av livet hans – og nå måtte være vitne til enda mer tristhet i nåtidens verden. «Trude, vær så snill å fortelle hva som skjer med den verden med så mange mysterier, og med dyp, ensom skjønnhet, den verden der mitt bankende, kjempende hjerte en gang var så inderlig lykkelig.»

De andre fant seg plass ved rekka, med ansiktene mot nord. Trude sto med Ben til høyre for seg, Fridtjof til venstre for seg og Peter til venstre for ham. Hun gikk til utstyrskassen på dekket, løftet lokket og tok ut to kikkerter. Hun ga dem til Peter og Ben, og så var hun tilbake på sin plass ved rekka.